

Marina CAP-BUN

TEATRUL GLOBE *o călătorie în timp*

Când săpăturile arheologice au revelat locul pe care stătuse cândva **Teatrul Globe** al lui **Shakespeare**, ideea reconstruirii lui a devenit extrem de tentantă. Totuși, în aceeași locație proiectul ar fi fost imposibil, căci presupunea dărâmarea altor clădiri-monument. S-a putut pune acolo doar o placă comemorativă, realizată de artistul francez Edouard Lanteri (1848–1917), pe care Patrick Spottiswoode, directorul Centrului de studii și cercetări atașat Teatrului Globe de astăzi, o arată tuturor celor care trec pe la Globe Education Center. În 1949, când actorul și regizorul american Sam Wanamaker a venit pentru prima oară la Londra și a văzut cât de puțin marcat era locul pe care stătuse cândva teatrul lui Shakespeare, dezamăgirea lui a fost atât de mare încât i-a încolțit în minte o idee care l-a urmărit multă vreme. În 1970, el a fondat un trust teatral pe care l-a numit Shakespeare Globe Trust, iar în 1987 avea să înceapă reconstrucția Teatrului Globe. El păstrează forma și dimensiunile teatrului construit de marele Will și doar avioanele care zboară uneori prea jos, deasupra teatrului descoperit, îți amintesc de secolul XXI.

Locația era cea mai mică dintre probleme și s-a găsit repede un teren potrivit reconstrucției chiar pe malul Tamisei. A fost însă nevoie de vizionarismul îndrăzneț al lui Sam Wanamaker (căruiia niciun alt nume nu i se putea potrivi mai bine decât Wan-a-maker) și de profesionalismul impecabil al arhitectului Theo Crosby pentru ca acest proiect să prindă viață. Totul a fost refăcut din aceleași materiale ca și originalul, lucrate manual și numai aprobarea pompierilor pentru un acoperiș de stuf a durat mai mulți ani. Sam a murit în 1993, înainte să-și vadă visul cu ochii, dar construcția a fost terminată în 1997 și actualul Shakespeare's Globe este un experiment unic, atât ca teatru, cât și drept centru educațional. E ca și cum s-ar fi inventat cu adevărat teleportarea și am avea ocazia să-l studiem pe Shakespeare întorcându-ne în timpul lui. Expoziția adiacentă dă prețioase lămuriri despre aventura acestei veritabile călătorii în timp.

Shakespeare Globe Trust nu este doar un centru de excelență teatrală, ci și un mediu de excepție pentru cercetarea scenei dar și pentru studiile shakespeareiene internaționale. Având privilegiul de a participa anul acesta, împreună cu un grup internațional și interdisciplinar de profesori și cercetători din 30 de țări, la seminarul cultural „Shakespeare and his stage”, am trăit o experiență complexă, o săptămână halucinantă în care m-am întrebat de multe ori dacă nu cumva visam doar că sunt acolo. Pe lângă vizionarea a trei dintre montările Globe-ului: *Henry VIII*, *Henry IV (Part I)* și *The Merry Wives of Windsor*, o serie de workshopuri și cursuri ne-au permis accesul în procesul reconstrucției epocii elisabetane. Simpla prezență în acea incintă, cum nu se află alta mai apropiată de geometria sacră, te face instantaneu părtaș la misterioasa comunicare teatrală. Dacă puținii privilegiați care și-au luat din timp bilete stau jos, pe bănci de lemn nu tocmai confortabile, nici ele spre a respecta normele de confort elisabetane, în galleria circulară acoperită, ultimii veniți, cei cu mai puțini bani în buzunar sau cei care vor neapărat să treacă prin această experiență inedită stau în picioare, de jur-împrejurul

scenei, biciuți de nelipsita ploaie londoneză (căci folosirea umbrelei este cu desăvârșire interzisă), privindu-se ochi în ochi cu actorii și intrând în jocul lor interactiv, care îi face să se simtă coparticipanți la miracol. Nimeni și nimic nu-i poate clinti de acolo timp de trei ore cât durează spectacolele. Ploaia nu impresionează pe nimeni, căci ea asigură legătura cu transcendentul, cel care te alege pentru o astfel de experiență, și nu poți decât să-i mulțumești. Chiar dacă scena principală este acoperită, scenografiile au grijă s-o prelungească sub cerul liber, aproape la fiecare spectacol, astfel că actorii înșiși înfruntă natura, în aceeași stare de transă teatrală ca și spectatorii.

Foarte instructivele cursuri teoretice, mai ales cele ținute de Patrick Spottiswoode, dublate de sesiuni de mișcare, voce, costume, muzică etc., ne-au dat o imagine complexă asupra dinamicii extraordinare care animă viața teatrală a Globe-ului, lăsându-ne să pășim treaptă cu treaptă pe podul de aur care duce înapoi spre timpul lui Shakespeare, ca într-o călătorie fantastică. Am putut cunoaște pe câțiva dintre magicienii acestui fenomen. Unul dintre ei este James Bisgood, specialistul în efecte auditive al teatrului, care ne-a arătat instrumente muzicale vechi, unele chiar de pe vremea lui Shakespeare, încă funcționale și încă folosite în montările de la Globe. Demonstrațiile lui muzicale, grupate sub titlul *Period Music and Globe Production*, au fost ca un vin vechi și parfumat care te transportă în altă lume, înaintea cinei extrem de selecte de la Dartmouth House.

Workshopul despre costumele folosite la Globe, *Dressing Shakespeare's Actors*, oferit de Jenny Tiramani (Theatre Designer and Dress Historian), a fost o adevărată revelație. După decenii de studiu și cercetare în arhivele muzeelor, ea a reușit să refacă stilul shakespeareian autentic, folosind doar fibre naturale și ornamente manuale. Ne-a lăsat chiar să atingem costumele cusute cu propria ei mână, cu multă trudă și dăruire. Profesionalismul ei impecabil și respectul față de autenticitatea istorică sunt garanția faptului că nicio urmă de kitsch sau de comercialism ieftin nu scapă în costumele și scenografia montărilor de la Globe.

Deși programat la o oră imposibilă (7 dimineața și încă a doua zi după cina festivă de la Dartmouth House), Turul Back Stage: *Marbled Heaven to Hollow Cell*, avându-l ca ghid pe Bryan Paterson (Senior Stage Manager), a fost cu adevărat fascinant. Am putut vedea întreaga alchimie din spatele scenei: recuzita, mecanismele ingenioase, creatoare de iluzii, podul teatrului, echivalat simbolic cu raiul, dar și măruntaiele tehnice ale infernului din subsol. Este uimitor cum, în era trucajului digital, echipa de la Globe se păstrează cât mai aproape de posibilitățile tehnice ale epocii lui Shakespeare.

Am aflat multiple detalii despre procesul unei montări shakespeareiene, despre felul în care actorii își pregătesc rolurile, disecând simbolismul fiecărui gest sau cuvânt rostit pe scena Globe-ului, dar dincolo de orice amănunte, oricât de fascinante, rămâne amprenta experienței totale pe care am trăit-o acolo, în miez de august, și dorința de a o împărtăși. Cu toate acestea, constat cu uimire că o atare experiență este atât de inefabilă încât ea nu se poate povesti în cuvinte și imagini. Singura soluție este să vă îndemn să mergeți să vedeți un spectacol la Globe și să trăiți pe cont propriu bucuriile acestei călătorii în timp.

